

POSTARINA PLAĆENA U GOTOVO

Pojedini broj stoji 1 dinar

△
by

MALI ISTRANIN

GOD. VI.

PROSINAC 1934.

BROJ 4.

Mala pošta

Sretan Božić i Novu Godinu

*želi svim svojim pretplatnicima,
čitateljima i prijateljima*

Mali Istranin

Na koncu stare godine uređuju se svi dugovi i svi računi. Molimo sve svoje dužnike, da nam čim prije doznače zaostalu pretplatu.

Gospoda povjerenici pak neka nastoje svakako do konca ove godine obračunati primjerke koje su dosada primili.

Troškovi su veliki a opstanak našega lista ovisi samo i jedino o savjesnosti i točnosti naših pretplatnika.

NOVE KNJIGE

Aleksandar Freudreich: **GLUMA**, stručni priručnik za ideologiju i praktičnu primjenu hrv. pučke glume. U nakladi zadruge SKLAD izašlo je ovih dana djelo, velebno i jedinstveno u našoj književnosti, a iz pera, svim čitateljima našeg lista poznatog, prijatelja i saradnika našeg, gosp. Al. Freudreicha. A. Freudreich je poznati kazališni stručnjak, koji je ljubav do glume i teatra baštiniio krvlju svojih slavni predaka, koji su naše narodno kazalište stvorili i dali mu cijeli niz svijetlih imena.

Nije ovdje mjesto, da jedno tako opsežno i tako veliko djelo ocjenjujemo. Učinila je to sva stručna kritika u našoj zemlji, koja je autoru odala apsolutno priznanje, jednoglasno se složivši da takova djela u našoj literaturi a vjerojatno ni u onoj drugih velikih naroda, jošte nije bilo. Nijedan učitelj, nijedan prosvjetar, nijedan javni radnik ni uopće nijedan inteligenat, koji se zanima za kazališnu umjetnost kao jedan od najvažnijih dijelova opće narodne kulture, ne bi smio biti bez te knjige. Naročito pak ne bi smjelo biti nijedne ustanove, nijednog društva, koje radi u narodu na širenju prosvjete s pozornice, bez ovog dragocjenog priručnika, u kom će naći apsolutno sve što im je od potrebe kod priređivanja predstava.

Knjiga ima oko 450 stranica velikoga formata sa preko 40 tabla s nekoliko stotina slika i crteža. Ukusno je opremljena, tvrdo u platno uvezana sa zlatorezom, štampana na finom papiru, a stoji 100.— Din. Naši pretplatnici neka se kod naručivanja pozovu na naš list, kako bi se mogli koristiti posebnim popustom. Djelo se naručuje kod zadruge SKLAD (za g. A. Freudreicha), Zagreb, Gajeva ul. 2 B, VI.

Radoslav Kovač: **Na vrelu mladosti**. I gosp. Kovač poznat je našim čitateljima sa svojih krasnih priča za djecu. Nedavno je knjižara Lipšić u Bjelovaru izdala pod gornjim naslovom lijepu i ukusno opremljenu zbirku ponajboljih Kovačevih pripovijesti za mladež. Kovač je odličan pripovjedač, riječ mu teče glatko i neusiljeno, jezik mu je bujan i bogat lijepim narodnim izrazima i frazama, pa će mladež knjigu s uživanjem pročitati.

MALI ISTRANIN

GOD. VI ZAGREB, PROSINAC ŠKOL. GOD. 1934 35 BR. 4

Naš Kralj

Zaista nema na svijetu države ni naroda, koji bi se mogao pohvaliti, da imade tako mladoga, a opet tako ozbiljnoga i mudroga kralja, kao što ga imademo mi. Već nam sama slika kaže, koliko je zgodan, lijep i mio naš kralj. U stranim novinama često nailazimo na njegovu sliku i svi mu se dive, opisujući njegov način života. Naročito to rado donose strani omladinski listovi, jer znadu da će time najbolje ugoditi svojim mladim čitateljima. Pa kako da se onda ne ponosimo njime mi, koji znamo, da je dijete našeg roda, vladar naše krvi, da govori kao i mi, da živi među nama i da je to naš pravi narodni kralj.

Vas će, djeco, sigurno zanimati, kako živi naš mladi kralj. On stane zajedno s braćom, kraljevićima Tomislavom i Andrejom, u jednom krilu kraljevske palače, gdje su za njih rezervirane posebne odaje.

Kralj spava ljeti i zimi kod otvorenih prozora. Diže se u šest i pol, pije čaj sa dvopekrom i pekmezom. Iza toga jaši jedan sat na svom konju, a prati ga njegov pobočnik, gardista. Od osam do dvanaest podučavaju ga najvrsniji beogradski profesori i časnici generalskoga štaba. Uči marljivo ustav kraljevine Jugoslavije, povijest jugoslavenskih zemalja i povijest svoga roda. Dobro govori srpsko-hrvatski, engleski, francuski, njemački i ruski. U kraljevskoj se porodici osim srpsko-hrvatskoga govori ponajviše engleski.

Mladi kralj, kojega kod kuće nazivaju »Petruška« veoma voli matematiku i mehaniku. Jednom je instalirao električna zvonca po cijelom dvoru. Drugi put opet kad se bilo nešto na električnim zvoncima pokvarilo, on je odmah potražio pogrešku i popravio ju još prije nego što je došao električar, koga su brzo pozvali. Najdraža je njegova igračka mala lokomotiva, koju mu je darovala francuska vlada. Na njoj vozi svoju braću po perivoju. Bado pliva, ribari, vesla i strijelja. Blagopočivši ga je kralj Aleksandar često puta vodio sa sobom u lov, pa je mladi kralj Petar već ustrijelio mnogo zeceva, fazana i jarebica.

Tjelesno je krepak i čvrst, a za svoje godine veoma ozbiljan i — štedljiv. Jednom je zgodom, igrajući se s braćom u kraljevskom perivoju, rekao kraljeviću Tomislavu: »Tomica, to tako dalje ne ide! Budeš li ti i nadalje tako derao i mazao cipele, kako će ih moći nositi Andrej, kad ih ti prerasteš?«

Neka nam dobri Bog poživi našega dobroga i plemenitoga mladoga kralja! Njegovo Veličanstvo Petra II!

Čudan san malog iseljenika Ive...

Badnji je dan i sutra će Božić...

Sunce pali, da mozak izgori, zrak je suh, da ti zastaje dah.

Vrućina nesnosna — da! ne čudite se! — nesnosna, iako je Božić, jer događaj o kom ću da pričam, zbilo se je lanjske godine, u Kairu, glavnom gradu drevnoga Egipta, na domak veličanstvenih piramida sred beskonačnih užarenih pustinja...

U gradu žurba. Električni tramvaji krstare ulicama, zvo-ne i cinkaju na svakom koraku, automobili trube u svim mogućim tonovima, arapski nosači viču, a ernoputi goniči deva, koji su bogzna otkale, s dalekih oaza, dopremili na svojim »pustinjskim ladama« u grad datule

i razne mirodije, preplašeno se uklanjaju s puta, nenavikli na tu buku i užurbanost ogromnoga grada od čam stotina tisuća stanovnika, svih mogućih narodnosti, svih mogućih rasa i boja . . .

Žuti se i muljeviti Nil tromo valja. Bit će da je i njega umrtvila i ulijenila ova strašna pripeka sunčana. S druge strane rijeke kože se, kod Gizeha, piramide i šute . . .

U kamenoj kući, pod ravnim užarenim orijentalnim krovom, leži u sobi dječak . . . Oči mu gore, na čelu mu blistaju kapljice znoja. Baca se na ležaju i otvara suha usta, u kojima mu se jezik lijepi za raspucalo nepce . . .

— Oh, vode, majko . . . vode . . . Da mi je samo kap naše ledene vodice . . .

Sirota mati dohvaća čašu i pruža mu je k ustima. Dječak namoči jezik, ali odmah nezadovoljno okrene glavu k zidu . . .

— Pfuj! Bljutava je — reče. — I mlaka! A ja bih tako želio hladne vode, naše, majo, čuješ li, naše vode . . .

Majci se orose oči suzama. Otare mu maramicom znoj sa čela i okrene lice na drugu stranu, da joj dijete ne vidi suze . . .

Maloga je Ivu — tako se zvao dječak — tresla tropska groznica.

Ivo je bio naše narodnosti, dijete našeg kraja . . . Pod Učkom ga je majka prvi puta zazibala. Tamo se rodio, u Istri našoj, sred šume lovorove, uspavljivan žamorom našega mora . . .

Kad mu je bilo pet godina morao je od kuće. Trebalo je živjeti, a u Istri za našega čovjeka, za dijete naše krvi nema kruha . . . Otac Ivin otputio se poput tolikih tisuća drugih Istrana, u svijet. Čuo je, da se u Egiptu mnogo gradi da se zidaju mostovi, podižu nasipi i grade željezničke pruge, a kako je bio vrstan zidar kao svi naši Primorci, bio je uvjeren da će se u Egiptu i za njega naći posla. I jednoga se je dana, zajedno sa ženom i malim petgodišnjim Ivom ukrcio na brod i odveo se daleko dolje na topli jug. Našao je zaposlenja u Kairu. Gradila se ogromna džamija. Kao dobra majstora rado ga zaposliše, i uz dobru plaću, i on je bio zadovoljan . . .

Ali Ivo, nesretni mali iseljenik, nije mogao nikako da se privikne na ono strašno podneblje. Nikako nije mogao da zaboravi svog lijepog rodnog kraja. Morila ga neprestana čežnja za domom, nesnosna ga je vrućina izjedala i umarala i on se je osjećao u tom stranom i dalekom svijetu neizmjereno nesretnim.

Malo pred Božićem, kome se nekada pod Učkom toliko veselio, razboli se. Napala ga žestoka južna groznica. Buncao je u vrućici i bu-laznio. Majka je uz njega plakala i uzdisala po cijele dane . . .

— Majko, sutra je Božić, a večeras djetešće Isus obilazi kuće i raznosi dobroj djeci darove . . . Zar ne, majo?

— Istina je, srce, istina . . . Ne boj se, i tebi će sigurno nešto lijepa donijeti. Ivo, dušo, reci, što bi želio da ti donese?

— Saone, majko, lijepe, žute, velike, da i tebe u njih uzmem . . . I snijega, mnogo, mnogo snijega, pa da se sanjkamo, majo, da se grudamo s djecom, da napravimo snjegovića, kao ono lani u našem rodnom kraju. Je li, majo, da će mi to Isus sigurno donijeti . . .

Majka uzdahne i ponovno okrene lice. Bol joj je razdirala grudi, a jecaj se gušio u grlu. Jadno dijete. Ne će te Isus uslišati — mislila je u sebi majka — ta nikad se još nije dogodilo, da bi u Kairu padao snijeg. Ovdje je o Božiću gora vrućina nego u nas u srpnju.

— Ne misli na to, Ivo, — reče glasno — ovdje nema snijega. Ali Isus će tebi donijeti mnogo lijepih igračaka, znaš onakvu lijepu veliku lokomotivu, kakovu si uvijek želio, s vagonima, koja sama ide, kad ju se navije. O, voli tebe mali Isus, voli, jer ti si dobro dijete — tješila ga je u suzama majka . . .

— Ne, ne, majo, ne ću vlaku, ne ću igračaka . . . Hoću snijega, mnogo snijega, hoću zime, studeni, da me osvježi i rashladi. Ne mogu više podnijeti ove vrućine, ne mogu, čuješ li majko, ne mogu . . .

— Umiri se, Ivo, spavaj, spavaj, pa će sve biti dobro . . .

— Snijega hoću, majko, snijega . . . Molit ću Isusa, da mi ga svako donese . . .

Majka se naslonila na njegov krevet i tiho jecala. Ivo se okrenuo k zidu i smirio se . . . Lagano je, lagano zaklopio oči i usnuo . . .

Na licu mu se pojavio smiješak. Bit će da je nešto lijepa sanjao.

Majka se diže, pođe do zida, na kom je visjela slika Majke Božje s djetetom u naručju i klekne . . .

Zagleda se u milo lice Božje Majke, sklopi ruke i stane pobožno, jedva čujno kao svakog dana, šapatati molitvu za svoje bolesno dijete, za svog nesretnog Ivu . . .

»Daj, lipa Mati Božja trsatska, pogledaj na nas jadnike, patnike

istarske . . . Bez doma smo, bez roda, bez igdje ikoga svoga . . . Spomeni se, Djevice preblašena, kako si i Ti nekad, ko i mi sada, sa Sinom svojim nejakim u naručju, morala bježati pred zulumom silnika, ostaviti rodnu grudu i tražiti spasa u tudini. Pomozi nas nesretnike, iseljenike, prognanike s rodne grude . . . Spasi mi dijete, ozdravi mi jedinca, Ivu moga.«

Ivo je spavao . . . Snivao je, snivao i u snu se još uvijek smiješio.

Gledao je: vani se nebo zamračilo. Hladni je vjetar zauralao i drmao prozorima. Ljudi se čudili, zaogrnuhli se, bježali u kuće i zatvarali vrata i prozore. Postajalo je hladno. Pravi zimski dan. Nebo mutno, a ma baš onako, kao kada bi se nad njegovim rodnim krajem, nad Učkom, nadvili tamni oblaci. Po zraku su stale lepršati pahuljice. Snijeg! snijeg! kliknuo je veselo Ive . . . Isuse mali, hvala ti, odmah ću ozdraviti, samo kad si me uslišao . . . I izleti van, a ono vani već se sjatilo na tisuće djece, i Arapa i crnčića i Židova malih i Egipćana i bijelaca svakojakih, pa se dive i ne mogu dosta da se načude.

— To je snijeg, čujete li, vi mali bedačići arapski, to vam je — meni za volju — mali Isus poslao kao svoj božićni dar — klicao je Ivo

i veselo se grudao, skakao po snijegu i valjao se kao izbezumljen od radosti . . .

Djeca su navalila za njim, a on udri po njima grudama. Ruke su ga zeble, noge mu promrzle, obrazi se zarumenili, no on nije mario. Ukopao se u snijeg do koljena, gradio snjegovića i vriskao . . .

Njednom se sjeti da mora kući. Psovati će ga majka. što je tako dugo ostao vani. I on, onako bijel, sav pun snijega, otrči kući. Otvori vrata i zastade, nasmijan, na njima.

— Majko! klikne, vidiš li, da me je mali Isus uslišao . . . Snijega nam je poslao, gledaj, pun sam ga . . . Sve se bijelim od njega . . .

— Pogleda se, a ono se snijeg na njemu stao topiti i curiti po podu. Pod nogama mu se napravila čitava mlaka vode . . .

— Ali, Ivo, nevaljalče jedan, što nisi vani otresao snijeg sa sebe, a ne da mi ovdje praviš usred sobe čitavu kaljužu, stade ga grditi majka . . .

U tom se času Ivo trgne i probudi.

Vani se već spuštao sumrak badnjeg večera. Nad njegovim se krevetom nagnula majka i gladila mu rukom užareno čelo . . .

Ivo se digne na krevetu i stane gledati oko sebe. Nije znao je li to san ili zbilja. Pogled mu pade na pod pred vratima. Bože, pa tamo je uistinu bila velika mlaka vode.

— Majko, majčice draga — klikne sav ushićen Ivo, ne ljuti se na mene zbog one mlake. Ono je snijeg zar ne? Otopio se na meni, kada sam izvana u toplu sobu ušao. Znam, korila si me, neću više, drugi ću puta otresti pred vratima snijeg sa sebe . . .

Oh, hvala Ti, Isuse mali, hvala, znao sam ja da ćeš mi ti poslati ono, što sam tako vruć želio, snijega, ledenog, bijelog snijega . . . Oh, što li je to bilo krasno, zar ne, mamo — kliktao je Ivo sav sretan . . .

— Umiri se, dijete, umiri, sve će biti dobro, lezi samo, lezi, uskoro će i tata doći, pa ćemo večerati i onda svi zajedno zapjevati onu našu starinsku božićnu pjesmu . . .

— Neću leći, majko, neću, zdrav sam, dobro mi je, samo kad znam da mi je mali Isus poslao snijega. A ti se više ne ljutiš, što sam ti napravio kaljužu kraj vratiju . . . Je li, mamice, ti si mi već oprostila?

— Drobno, Ivo, dobro, sve sam ti već oprostila i ne ljutiš se više, reći će majka pa pogleda na mlaku vode kraj vratiju, koju je ona čas prije prolila kad je iznosila iz sobe posudu s vodom, dok je mališ onako slatko spavao . . .

Od toga časa Ivino je zdravlje naglo krenulo na bolje. Silan ushit. sreća i radost, što ga bijahu prožele. djelovale su na nj tako, da se sav kao preporodio.

I kad su se sutradan, na Božić, s ogromne katoličke katedrale kairske razlijegali zvuci božićnih zvona, Ivo je sjedio u krevetu i kri-jesećih se očiju, pun nekog blaženog unutarnjeg zanosa i neopisive duševne sreće, pjevao zajedno sa svojim ocem starinsku istarsku božićnu pjesmu:

»U sej vrime godišća
mir se svitu navišća
porodjenje Ditića
od Divice Marije . . .«

Ernest Radetić.

Priča badnje noći

Kao velika crna ptičurina sletila je noc na zemlju. Razastrla je nad njom široka krila, progutala golo, kuštravo drveće, zakrila gole lugove i pusta polja. Na nebu je planulo tisuće lampiona. Bila je tiha zimska noć samo visoko gore u zraku letjela su jata divljih gusaka i doživlala se gakanjem. Snijeg je zameo sve putove. Izravnao je do sa gorom. U daljini se sablasno nanizale stare bukve. Među njih zalutala mala jelka. Nježne njezine grančice pognule se pod snijegom. Bila je tužna. Osjećala se među tim divovima tako tuđom, osamljenom. Sjetila se svoje dobre majčice koju su pred godinu dana posjekli ljudi i odvukli u grad. Mala je jelka zaplakala. Vrele suzice kotrljale se niz iglice i smrzavale na grančicama. U njima se lomio i preljevao sjaj zvijezdica.

Mala se jelka trgne. Pred njom je stajao patuljčić. U ruci je držao fenjerić i obilazio oko nje. Zadovoljno je klimao glavom. Svidala mu se. Metne fenjerić na zemlju a iza pasa izvuče sjekiricu. Jelka zadrhta. Od takovoga je oružja poginula i njezina majčica. Patuljčić je opazio njezin strah pa će joj:

»Ne boj se! Odnijeti ću te u vilinske dvorove. Bijelo će vile protkati tvoje zelene grančice zlatnim sunčanim zrakama. Posuće te sjajnim zvijezdicama. Bićeš ljepša od tvojih drugarica!«

»Ostavi me, dobri patuljče!« molila mu se mala jelka. »Blistala bih u sjaju i sreći samo par dana a onda trunula negdje u kutu zaboravljena.«

No patuljčić je nije htio ostaviti. Zamahne sjekiricom. Mala jelka osjeti žestoku bol i krikne.

U taj je čas zapjevala šuma srebrnim glasom. Niz brdo su jurile saone. U njih su bila upregnuta dva vitoroga jelena. Rogovi im bili pozlaćeni a na svakome parošku visio srebrni praporac. Praporcei su veselo zveckali. Njihova srebrna pjesma razlijevala se šumom. U sa-

nama je sjedio starac Badnjak. Bio je umotan u bijelu bundicu, na glavi mu šubarica a na nogama sjajne čizmice. U desnici je držao srebrni bič i pucketao jelenima nad glavom. Saone su bile natovarene raznim darovima kojima će starac Badnjak da daruje dobru dječicu. Dva anđelka pridržavala su zamotke da se koji ne izgubi iz saona. Haljine su im bile bijele kao snijeg a po zlatnim križima prolio se mjesečev sjaj. U vranoj kosi svjetlucali alemi kao krijesnice.

Saone se naglo približavale ranjenoj jelki. Stanu. Starac Badnjak pride joj i nježno je upita:

»Šta ti je, mala moja jelko?«

»Ranio me patuljčić« potuži se jelka, »a moja je rana neprebolna.«

Starac Badnjak nježno se sagne nad ranu, namaže je ilovačom, obloži mahovinom i poveže bršljanom. Mala jelka osjeti kako joj se vraća život pa veselo zatrepta grančicama a starac Badnjak opazi kako se pod njezinom krošnjicom skutrio patuljčić.

Htio je da ga izvuče. Patuljčić se očajno branio rukama i nogama. Starac se Badnjak dotakne rukom njegove glave a on se smiri. Postao je lijepa, mala igračkica kojom će se još iste večeri igrati koje dobro dijete.

Starac ga Badnjak preda anđelima i reče:

»Pogledajte ga dobro! Kada se vratimo na nebo načinićemo više takovih igračkica. Alaj će im se dječica veseliti!«

Sjedne u saone i pucketne bičem. Saone pojure u dō. Pjesma srebrnih praporaca naglo se gubila u daljini. Mala je jelka, dugo, još dugo za njima gledala.

Radoslav Kovač

Dvije pjesme

SAN

U sjeni granatog bora,
lijepa ko proljetna zora,
na hridi pokraj mora
zaspala mala Zora.
Dugo je slušala vale
kako cjelivaju žale
i šapću čudne bajke
sa zlatne sunčane šajke.
Kroz tu muziku mōra,
simfoniju vode i gora,
sanak je ko od šale
sklopio oči male.

DVIJE GRANE

Dvije su se grane splele
vite grane mlade jole,
ko dvije seke blizanice
jedna drugoj ljubi lice.
Dode vjetar momče čilo
pa im tepa nešto milo
i u frulu tanku svira,
vodi kolo kraj pastira.
A kad počne iz objesti
mlade grane vući, tresti,
tada cvile, jadikuju,
dō neba se žalbe čuju.

Gabrijel Cvitan

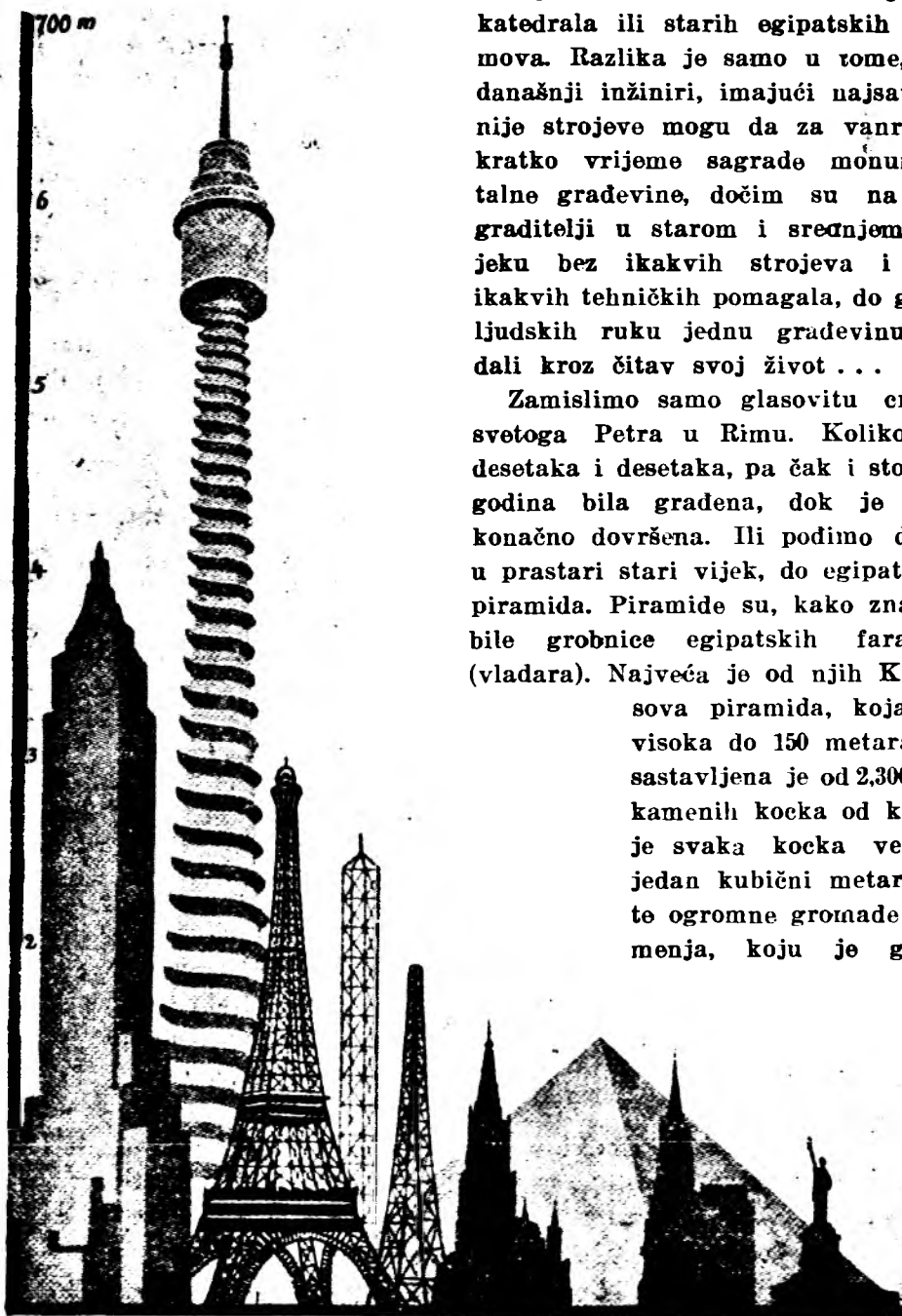

Najviše građevine na svijetu

Često puta čujemo, kako neki kažu, da je današnja tehnika postigla vrhunac savršenstva. Međutim ako se malo dublje zamislimo doći ćemo do zaključka, da današnji graditelji nijesu baš ništa pametniji od graditelja veličanstvenih sredovječnih

katedrala ili starih egipatskih hramova. Razlika je samo u tome, što današnji inženjiri, imajući najsavršenije strojeve mogu da za vanredno kratko vrijeme sagrade monumentalne građevine, dočim su na pr. graditelji u starom i srednjem vijeku bez ikakvih strojeva i bez ikakvih tehničkih pomagala, do golih ljudskih ruku jednu građevinu zidali kroz čitav svoj život

Zamislimo samo glasovitu crkvu svetoga Petra u Rimu. Koliko je desetaka i desetaka, pa čak i stotinu godina bila građena, dok je bila konačno dovršena. Ili podimo dalje u prastari stari vijek, do egipatskih piramida. Piramide su, kako znamo, bile grobnice egipatskih faraona (vladara). Najveća je od njih Keopsova piramida, koja je visoka do 150 metara, a sastavljena je od 2,300.000 kamenih kocka od kojih je svaka kocka velika jedan kubični metar. Iz te ogromne gromade kamenja, koju je godi-

nama i godinama vuklo na milijune golih robova, mogli bi danas sazidati zid visok 2 metra, a širok jedan metar, u duljini od Zagreba do Hamburga.

To su dakle bili majstori graditelji, koji su bez ikakvih strojeva bili u stanju tolike silne mase kamenja dovući do visine od 150 metara i stvoriti tako veličanstvenu građevinu, koja je bila kadra izdržati i pet i šest tisuća godina.

Najviše su građevine na svijetu ove:

1. Kip Slobode u New-Yorku, 100 m.
2. Stolna crkva u Münsteru, 150 m
3. Keopsova piramida, 150 m.
4. Stolna crkva u Ulmu, 175 m.
5. Toranj radio stanice u Mühlakeru, 200 m. To je ujedno najviša drvena građevina na svijetu.
6. Radio toranj u Königswusterhausenu 275 m.
7. Eiffelov toranj u Parizu, 300 m.
8. Palača tzv. Empire — State — Building u New Yorku, 425 m.

Medutim francuski inženir Freyssinet kani sada da za svjetsku izložbu, koja će se održati u Parizu god. 1937. sagradi toranj visok čak 700 metara. On tvrdi da će gradnja toga tornja biti jeftinija nego što je bila gradnja glasovitog Eiffelovog tornja. Oko toga tornja vodila bi u okruzima široka cesta za automobile, sve do vrha. U njemu bi bile uređene garaže u koje bi se moglo smjestiti do 400 automobila. Na vrhu tornja bila bi restauracija u koju bi stalo 2000 osoba. Vršak tornja bio bi ogroman jedan svjetionik koji bi bacao svijetlo u veliku udaljenost. U unutrašnjosti bi bile uređene električne dizalice, koje bi za jedan čas dignule ljude do vrha.

Ni to međutim kao da današnjim graditeljima nije dosta. Našla su se još dva francuska inženira, koji su napravili nacрте za jedan toranj, koji bi bio visok čak 2000 metara.

RAZNO

Dobar tek! Jedva da ćete i vjerovati, ako vam kažem, što sve Kinezi pojeduju. Gnjila jaja najmilija su im hrana, a što veća smrde, to su im veća poslastica; ptičja gnijezda i ptičje izmetine, crvi i gliste, pa skakavci, za njih su prava delikatesa. Njima se nasuprot gade mnoga naša jela. Sušeno i nekuhano meso, kao što je na pr. šunka, koju mi vrlo volimo, ne bi Kinezi jed ni zašto, a školjke, rake, žablja stegna strašno mu se gade. No najodurnije jelo za Kineza je naš sir, koji on naziva gnjilim mlijekom. Što ćemo, ukusi su različiti.

More u kom se čovjek ne može utopiti. Na zemaljskoj je kugli jedno more ili bolje rečeno jezero, u kom se čovjek ne bi mogao utopiti, kad bi i htio. To je Mrtvo more u Palestini. Voda je u njemu prepuna soli i uslijed toga tako gusta, da je čovječje tijelo mnogo lakše od nje i kad čovjek skoči u vodu ostane plivati na površini. Plivanje u toj vodi je takodjer teško, jer se noge same neprestano izdižu na površinu. Čovjek može da se uspravno postavi u vodu i da čita novine, bez i najmanjeg straha da će propasti na dno.

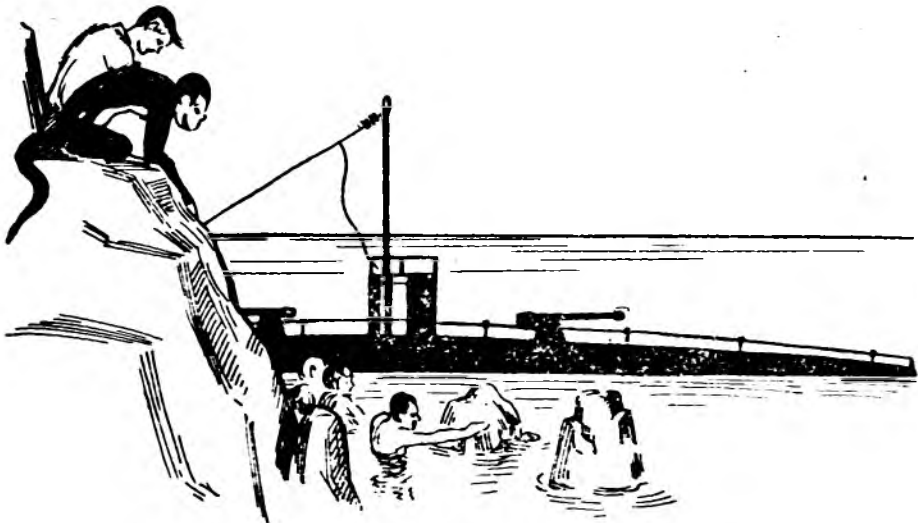
Majmun Klok, mali Jožić i njihove vragolije

Nigdje u blizini ni čamea, ni lade. — Pred njima beskrajno more, koje se u daljini stapalo s nebom.

Kuda će, kako da bježe? Za petama im progonitelji, kojima su, istina, na čas sretno umakli, no tko im jamči da ih ne će slijeliti, i ovdje ih na obali sasvim sigurno uhvatiti.

Penjali su se tako i vrzli po liticama i struinama uz more, tražeći ma kakvu splav od par dasaka, koje bi spojili i otisli se na njima na pučinu, ali uzalud.

Popeli se tako na jednu klisuru nad malom uvalicom, kad li imaju što vidjeti: u uvali usidрила se jedna podmornica, mornari i oficiri izišli na kopno, svukli se pa se kupaju, veselo se praćakajući.

Na stepenicama, koje vode na podmornicu stoji jedan mornar s puškom na ramenu, naslonio se na ogradu, pa lijengari i on.

— Hm! zarezži Klok i pogleda Jožića, kao da je htio reći: a što sada?

— Valjalo bi domoći se podmornice silom ili milom — odgovori Jožić i počesa se za uhom.

Stajali su tako neko vrijeme neodlučni, ali dugo se nije smjelo oklijevati. Konačno se odluče na napadaj.

Klok obuhvati jednom rukom Jožića, pa se stane spuštati strelovitom brzinom niz kamene litice. Valjalo je vidjeti njegovu majmunsku vještinu! Rukama i nogama grabie je izbočine, skakao s kamena na

kamen ko vjetar, a Jožić za njim i za čas se nadoše na žalu. Mornari su samo zijevnuli od začuđenja. Imali su i zašto zijevati, jer Klok tek što se našao na obali baci se na mornarska odijela, pokupi sve revolvere i bajunete, odijela im pobaca ko kakav žongler na litice i stane se kreveljiti.

— Maledetta scimnia, pigliatela! zagrmi jedan oficir, ali bilo je već prekasno, jer se pred njim već ustobočio Jožić s po jednim revolverom u svakoj ruci:

— Ruke u vis — In aria le mani! — zagrmi, a ovi videći da je vrag odnio šalu, sve onako goli dignu ruke u vis.

Mornar na straži, zatečen i on, nije u prvi čas znao što da radi.

Kad je skinuo pušku pa da će opaliti bilo je već prekasno. Klok se u dva skoka nade kraj njega i odalami ga svojom majmunskom šapom tako snažno po glavi, da se ko vreća otkotrljao niz stepenice i ljosnuo u more . . . Taj je čas iskoristio Jožić i — držeći sveder pred sobom dva nabita revolvea — skoči za Klokom na palubu podmornice.

— All' armi, all' armi! stade urlati kapetan u gaćicama, pozivajući mornare iz podmornice na oružje. I zbilja! Iz utrobe podmornice proviri kroz otvor na palubi crna i musava glava jednoga mornara.

Klok je već digao šapu da ga junački poklopi po glavi, ali mu šapa zastade u zraku.

— Klok! Jožić! blažene oči, koje vas vide — veselo će mornar, — ta jeste li vi to!

— Crviću, družo, pa koji te je bijes amo donio! — usklikne Jožić.

Bio je to uistinu Bepo Crvić, poznati naš prijatelj, mali od foga, koji je nekad putovao s Klokom i Jožićem po Kini, za kinesko-japanskoga rata.

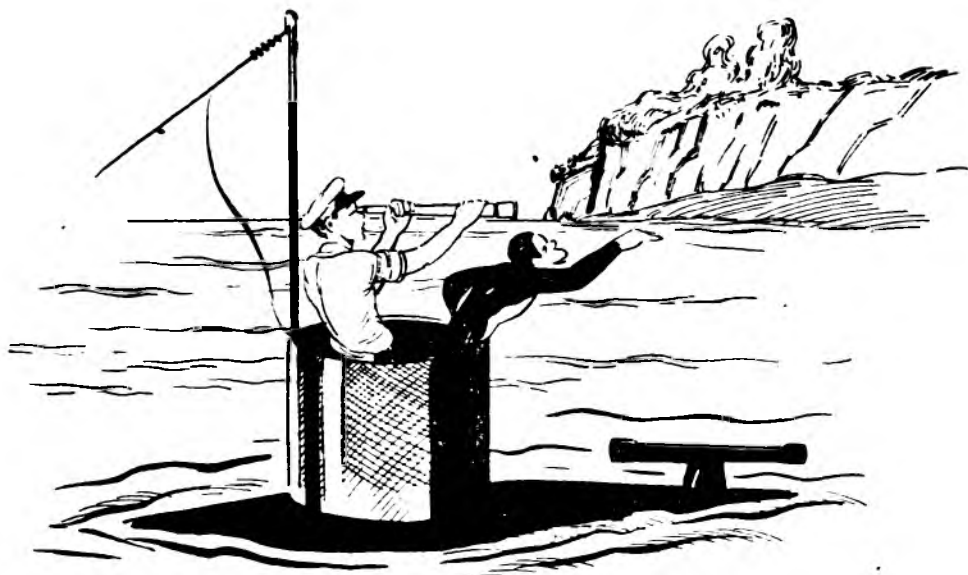
— Unutra, za mnom! krikne Bepo umjesto odgovora i oni se za čas izgubiše u podmornici, zatvorivši nad sobom otvor.

— Roni! povika energično Bepo Crvić jednome mornaru kod stroja i u tren oka začu se šum vode, koja je stala prodirati u zato određene rezervoare. U par sekundi podmornica je bila duboko pod vodom. . .

— A sada »con tutta forza« svom silom naprijed! zapovjedi Crvić.

Jedna se poluga spusti a Klok i Jožić osjete kako čitava trupina broda nečujno klizi pod vodom — — A sada dozvolite da vas predstavim jedne drugima, — veselo će Bepo Crvić.

— To ti je Pavle Puh iz sela Sinožići iz Istre, on ti je tu na ovoj podmornici, koja se zove »Sempre parata« — »capo machinista«, glavni strojar. Naš čovjek od pete do glave. Službeno se zove Paolo, Pucco, kad čuješ kako ga okrstiše, mislio bi da je barem iz Palerma, — a ono ti je to naš sasvim obični Pavle Puh.

— A ovo ti je, Pavle, — okrene se Bepo Pavlu Puhu — naš glasoviti majmun Klok i njegov drug Jožić, o kojima sam ti toliko pričao. Ja mislim da nema čovjeka na svijetu, koji ih ne bi poznao. Prefriganci, šaljivdžije, pustolovi i svjetske protuhe neke, ali — poštteni momci. . .

O, osobita mi je čast, reče Pavle Puh, nakloni se i čestito se izrukuje s našim junacima. — Ima nas ovdje još naših — nastavi. Eno ti tamo onoga što se zavukao k onom torpedu. — Ono ti je Slovenac, iz okolice Trsta, Šavrin.

— Ej ti »prmajduš«, dodi da te upoznam s našim prijateljima — pozove mornara. Iz neke se ogromne cijevi dovuču umazani mornar.

— To su ti Klok i Jožić, znaš li ih već?

— Kakò bi ne vedel — nasmije se Janko Bordon, jer tako se je svao taj mornar, i pruži svoju crnu ruku.

— Pa kako si ti, amo došao? pitao je Jožić Bepa Crvića.

— Kako? Našao podesta da sam dobar pomorac i poslao me u Speziu i sada sam kod mornarice »giovane esploratore di marina« na ovoj podmornici »Sempre parata«. Nego kako ste vi amo dospjeli.

Jožić im ukratko ispriča događaje posljednjih dana i kako su saskočili mornare i oficire na kupanju i oteli im podmornicu.

»Ha — ha — ha« držali su se za trbuh od smijeha Bepo Crvić, Pavle Puhov i Janko Bordon.

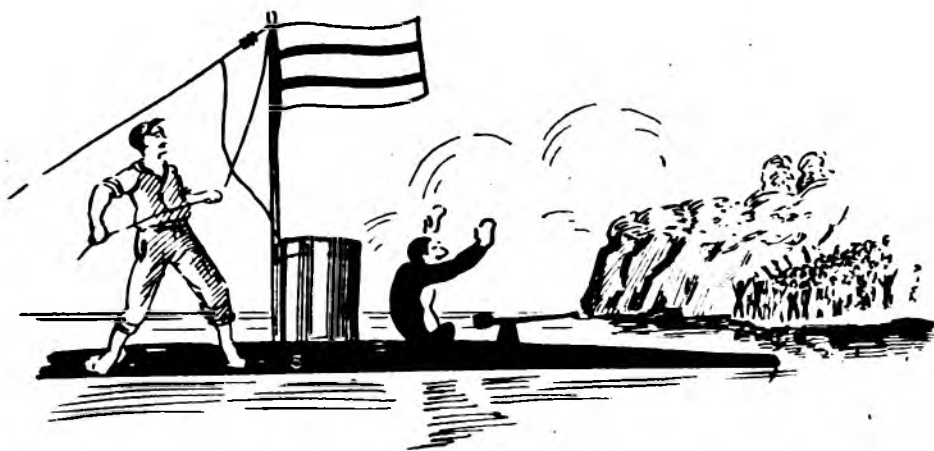
— Pravo im budi, sva sreća što smo mi ostali na podmornici, dok su se gospoda kupala. Jer inače ne znam, kako biste se bili proveli.

— Pa kuda ćemo sada? upita Jožić.

— Kuda? Čekaj! odgovori Pavle Puhov; prostre na stolu kartu i reče: Vozimo prema Španjolskoj. Najbolje je da se tamo sklonimo. Tamo su neke bune, nekakav metož, tamo ćemo se najlakše izgubiti i zametnuti si trag.

Vozili su se tako dugo vremena, pričajući i marljivo prazneći flaše vina iz podmorničkog spremišta. Bilo je baš veselo. Mornari su se smijali vragolijama Klopovim, koji ih je baš dobro zabavljao.

Od časa do časa ispružili bi iz mora periskop, da promotre okolinu, nije li im tko u tragu i ne progoni li ih kakva ratna lada, no imali su sreću: nigdje nije bilo nikoga . . .

Drugoga dana opaze u daljini obalu.

— To je Španjolska — izračuna Pavle Puh. — Morat ćemo ju pozdraviti hicima iz topa i razviti zastavu.

— Kakvu bi zastavu razvili? zapita Jožić.

— Hm! Pa valjda ne onu, koja se je do jučer vijala na podmornici. Mi smo buntovnici, dezerteri. Najbolje je da izvjesimo španjolsku zastavu.

— Tako je! To je najpametnije!

Tako i učiniše. Kad su se približili obali, Pavle Puhov, pomakne jednu polugu i sisaljke stadoše raditi. U čas je voda iz pojedinih rezervoara bila istisnuta i podmornica se, buduć mnogo lakša, izdigne na površinu. Svi izidu na palubu. Iz topova zagrmi dvadeset i jedan hitac, a na periskopu zavijori španjolska zastava.

Mnoštvo naroda skupilo se na obali — začuvši hice i ugledavši španjolsku zastavu, stadoše klicati i bacati kape u vis. Bijaše to u jednoj pobunjenoj pokrajini, u blizini mjesta Tarragone.

Potražite samo na zemljopisnoj karti i lako ćete ga naći. Malo niže Barcelone leži.

— Eviva bravos soldados cabaleros! orilo se sa svih strana, a kad su naši junaci pristali uz obalu, oduševljeni ih je narod vatrenih Španjolaca digao na ramena i u slavlju ih ponio u grad.

— Gracias, sombreros, cabaleros, espagnolos, drobio je Jožić koje-kakvo besmislene španjolske riječi, zahvaljujući im na dočeku.

Ovako srdačno nisu, zaista, još nigdje bili dočekani. Vraški su narod uistinu, ti vatreni Španjolci. Vidjet ćemo međutim, što će dalje biti.

Razno

Čovjek, koji je govorio sto jezika. Poznato je, da je pokojni kardinal Mezzofanti poznao ništa manje nego sedamdeset i dva jezika.

Njega je međutim daleko nadmašio Nijemac Krebs, koji je govorio ravno sto jezika. Kad mu je bilo sedam godina našao je u školskoj knjižici francuski riječnik. Za nekoliko mjeseci naučio je francuski, a da nije pravo znao ni kako se pojedine riječi izgovaraju. Sposobnosti za brzo učenje jezika ispoljile su se kod maloga Emila, tako mu je naime bilo ime, istom u gimnaziji. Latinski, starogrčki i novogrčki, engleski, ruski, poljski, hebrejski, arapski, turski, talijanski i španjolski naučio je već u gimnaziji. Svršivši gimnaziju upisao se je mladi Emil Krebs na berlinsko sveučilište i učio pravo, ali je istodobno polazio i orijentalnu akademiju, gdje je študirao naročito kitajski. Za dvije godine govorio je bolje kitajski nego li najobrazovaniji Kinez.

Kad je svršio nauke njemačka mu je vlada ponudila mjesto tajnika kod njemačkog poslanstva u Pekingu. Primio je mjesto. Jedne je skromno priznao, da osim kineskog, govori još i sirski, etiopski, staroegipatski, koptski, gruzinski, perzijski, afganski, armenski i japanski, te sanskrit.

Krebs je ostao u Pekingu 21 godinu. Kada se je godine 1912, za kineske revolucije nekakvo udaljeno i veoma slabo poznato pleme obratilo na središnju vladu u Pekingu jednim dopisom, nitko ga od Kineza nije razumio, pa su morali pozvati Krebsa neka im pismo pročita i prevede.

Živeći u Pekingu on je i nadalje učio jezike. Naučio je tako za kratko vrijeme mandžurski, mongolski, tibetanski, korejski, siamski, malajski i bramanski. Na početku svjetskoga rata vratio se u Njemačku i tu je naučio portugalski, rumunjski, albanski, češki, slovački, srpsko-hrvatski, bugarski, danski, švedski, norveški, holandeski, mađarski, finski, estonski, litavski i latvijski.

Krebsov način života bijaše neobičan. Spavao je samo pet sati dnevno, a hranio se skoro isključivo mesom. U njegovoj sobi nije bilo ni jednoga stolca. Njemu se je naime uvijek žurilo, pa je držao da će se najlakše riječiti nepoželjnih i brbljavih posjetilaca, ako im ne bude uopće ponudio da sjednu. Kad bi mu došla žena u sobu da razgovara, on bi joj stao čitati kitajske pjesme ili malajske priče. Jednom zgodom poklonio joj je zbirku starih perzijskih pjesama i stao joj ih odmah čitati. Zamolila ga je nek joj ih prevede i već drugi dan čitava je zbirka bila prevedena na latinski.

Hej, kad bismo mi mogli tako lako učiti jezike, koliko bi manje drugih i trećih redova bilo u našim razredima!

Izdajica

Savremeni dječji igrokaz iz života naše djece u Istri, u 2 čina.

(Nastavak 2.)

II. Č I N.

Slika ista kao u prvom činu: pašnjak, hrast, grmlje, iza grmlja prolazi puteljak. U pozadini more. Sunce je već zapalo, pa je obzorje rumeno, kao da je krvlju zaliveno. Svi su pastiri na okupu i spremaju se na odlazak kući. Fučkaju, sviraju u frule i dozivlju stada. Najednom se u nizini iza grmlja začuje talijanska pjesma. To pjevaju mali balille, koji se vraćaju u logor. Pjevaju fašističku himnu »Giovinezzu« ...

Prvi prizor.

Zvanić: Što je to?

Jive: Balille se vraćaju u logor.

Marko: Bili su na kupanju.

Perić: Ih, što li samo dreče ...

Sva se djeca natisnula k grmlju i gledaju kroz granje u nizinu.

Božo: A gledajte djeco, Matića kako klipše pred njima.

Jive: Nesreća jedna izdajnička ...

Grgo: Znete li što, dečki?

Svi: Što?

Grgo: Jeste li zato da ih malco poplašimo i natjeramo ih u bijeg?

Šime: Nemojte, ja se bojim, njih ima mnogo ...

Zvanić: Što? Njih da se bojimo. Mi sokolići istarski? Ne! Potjerat ćemo ih sve do mora ...

Svi: Tako je! Živio Zvanić!

Zvanić: Isprašit ćemo im hlače da će se sve dimiti.

Jive: Hajdmo! Naberimo kamenja, sakrijmo se iza grmlja, pa udri po njima.

Grgo: Uh, što li će bježati ...

Perić: Ni vile ih ne bi stigle ...

Svi se smiju i stanu grabiti kamenje ... Pjesma dolazi bliže ...

Božo: Eno ih! Udrite, djeco po njima ...

Svi (stanu vikati): Van s njima! Živila naša Istra! Van s Kalabrezima! Živila Jugoslavija! (i prosu tuču kamenja preko grmlja u nizinu ... Iz nizine otraga čuje se jauk: aiuto, aiuto mamma mia ...)

Jive: Gle ih gle, što bježe. Udri opet!

Svi: Živila Jugoslavenska Istra! Van s uljezima! Van s nametnicima ... (I opet se prospe tuča kamenja. Iz nizine se opet čuje jauk i zapoaganje: aiuto schiavi aiuto mamma mia ...)

Najednom se iza grmlja začuje gromki poklik: **Avanti balilla!**

Viva l'Italia! i odmah iza toga odjekne plotun hitaca ...

Pastiri se skamene.

Jive (pograbi se za prsa): Jao, ubiše me! (i sruši se na travu.)

Zvanić: U pomoć djeco, raniše me! (pograbi se za nogu i klone).

Djeca se stisnu oko njih uz grmlje sva poplašena ... Iz nizine dopire žamor glasova i čuje se trčanje ...)

Drugi prizor.

S lijeve strane dotrče Luca i Marina.

Luca: Djeco, zaboga, što se to dogodilo?

Zvanić: Luce, u pomoć, ubiše nas . . .

(Ostala djeca se odmaknu u stranu. Jive leži nauznak na travi. Zvanić sjedi.)

Jive: Luce, sestro, vode, vode . . .

Luca (priskače s barilom): Jive, zrmanu moj, evo ti vode . . . Bože, Bože, nesretne li mene. Pa tebi iz glave curi krv . . .

(Nekoliko dječaka priskoče k Jivi i pokleknu uz njega . . .

Jedan skida košulju i hoće da mu njome poveže rane . . .)

Grgo: Luce, daj rupčić, pregaču, štogod, da im rane povežemo. O prokleti Kalabrezi, što li nas izmrcvariše . . .

Luca: Pa zašto ste to uradili, djeco, zašto?

Božo: Zašto? Izazove njihove htjedosmo spriječiti. Što imaju da traže u našim čistim slavenskim selima. Što imaju da se ovdje deru, nama za inat . . .

Perić: Htjeli smo ih malo isprašiti.

Šime: A na koncu sami postradasmo . . .

Luca: Pa zar nijeste znali da imaju svi puške?

Grgo: Nitko nije na to mislio.

Marina (koja je neprestano gledala kroz grmlje u nizinu): Ne će amo, ne! Matić ih vodi dolje na sasvim drugu stranu . . .

(Dječaci se svi stisnu uz grmlje, klečeći uz Zvanića i Jivu, koji jauču . . .)

Treći prizor.

Iza grmlja se najednoć pojavi Matić

Matić: Djeco, djeco, što ste to učinili . . . Gdje vam je pamet bila? (Djeca se razmaknu tako da se vidi na sredini Jivu i Zvanića.)

Matić (opaziv Zvanića): Zvaniću, druže, što ti se dogodilo? (Ide k njemu i hoće da ga pomiluje rukom po glavi.)

Zvanić: Natrag, nevoljniče, i da me se nije dotakla tvoja pogana ruka . . . (Zajaukne i primi se za nogu) Jao, što reže, što pali . . .

Grgo: Bježimo da nas ovdje ne zateknu . . . (Svi hoće da bježe).

Matić (iskoči pred njih): Stante, braćo, kuda ćete? Tu ostanite i da se nitko odavle maknuo nije . . .

Dječaci (iznenadjeno): Što da radimo?

Zvanić: Ne slušajte ga, drugovi! Zar ne vidite što snuje nitkov ovaj. Tu vas hoće zadržati, dok oni dodju po vas . . . Ali ne ćeš, Judo, majke mi moje, ne ćeš (grabi kamen i hoće da ga baci u Matića. Luca priskoči i uhvati ga za ruku).

Luca: Zvaniću, nemoj, ostavi ga . . .

Zvanić: Huljo! Izrode! Sve si prodao, nesretničo, i dušu i obraz i ime, a sad bi još htio da im i nas ovdje, ranjene i kljaste za dobru paru prodaš. Uh . . . Stid te bilo . . .

Svi: Stid te bilo, Judo, izdajice crna . . . (hoće da navale na nj).

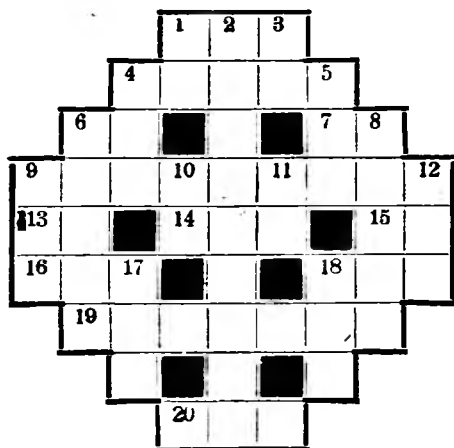
(Svršice se.)

ZAGONETKE I ODGONETKE

ZAGONETKE

Križaljka

Sastavio: Mišo Ferjanić, uč. II. a. g., Đurđenovac

Vodoravno: 1 muško ime. 4 Rijeka u Slavoniji. 6 Lična zamjenica. 7 Nag. 9 Naobrazba. 13. Konj. 14. Ptica pjevica. 15. Mjera za površinu. 16. Posao. 18. Pokazna zamjenica. 19. Ratarev rad na sjenokoši. 20. Vladar.

Okomito: 1. Apostrofirani veznik. 2. Pokrajina. 3 obrnuto: Domaća životinja. 4. Drugo. 5. Turski velikaši. 6. Kompanjon, drug. 8. Sijeno. 9. Dva. 10. Kratica za »Sport klub.« 11. Inicijali jednog nacionalnog društva. 12. Papiga. 17. Kuća. 18. Dvojica.

1. Skrivačica

(Vjekoslav Krunajević, Korčula)

Ore se njiva veselo.
Dječak ove cipele ne voli.
Mukom išao sam uz brijeg.
Vladimir i Milan su braća.
Mokar lovac selom prolazi.

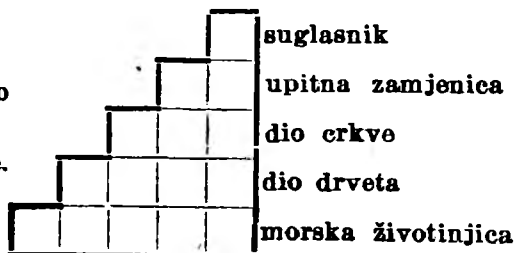
2. Skrivačica

Stari je kapetan Ivo iskusan pomorac
Novu kapu Lazar ima
Požar Eva cijeli dan gasila.
Sin mesara je vojnik.
Svaki papir otac ne upotrebljava.

LOGOGRAF

(Branko Bačić, Zagreb)

Sa »m« na meni ljudi jašu često
Sa »k« sam dobro utvrđeno mjesto
Sa »b« me sveti Otac Papa piše
Sa »n« me zbroji, al ne dobiš više.

STEPENICE

(Branko Bačić, Zagreb)

Zagonetne posjetnice

(Vjekoslav Krunajević, Korčula)

G. Ivan Radić

odakle je?

Niko Vrbud

odakle je?

Odgonetke zagonetki iz 3. broja:

I. Vodoravno: 2. Atena, 4. ris, 5. Beč, 7. Anica. — **Okomito:** 1. Pet,
2. Azija, 3. Arcna, 6. Kir.

**II. Šibenik, Samobor, Sušak, Novi, Bakar, Split, Zagreb, Vardar
Morava.**

III. Širite lijepi list Mali Istranin!

IV. Istra.

**V. Lav—val, kor—rok, bor—rob, div—vid, bos—sob, vol—lov,
kos—sok.**

VI. Vodor.: 1. Pilat, 3. Marko, 5. dobar, 7. šator, 9. nokat, 10. dobar,
11. tifus, 12. Ranko.

Okomito: 1. puran, 2. Tibet, 3. Metod, 4. oltar, 5. dukat, 6.
rebus, 7. šumar, 8. rebro.

Sve su riješili: Ivica Mohaček, Zagreb; Mira Cindrić, Sušak; Urh Marcela, Zamet selo Pilepići; Rajna Defilipis. Nerezišće; Mišo Ferjanić, Sušine—Gjurgjenovac; Vido Bjelić, Hreljin; Vladimir Kos, Zagreb; Ivan Mikec, Marija Gorica; Josip Frković, Orehovica; Amalija Mavrinac, Orehovica; Antun Paškvan, Sušak. Svi su ovi i nagrađeni. ne samo zato, što su sve dobro riješili, već i zato što su njihova pisma bila vrlo uredno pisana . . . Pisma, koja su zapackana, zgužvana, masna, i pisana na kojekakvim krpicama papira, ne uzimamo uopće u obzir. Budite dakle, dragi naši prijatelji, uredni i čisti!

MODNI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec

ZAGREB

Ilica —
Mesnička 1.

Telefon broj 74-43

Na skladištu uvijek bogati izbor originalnih engleskih štofova

ODLIKOVAN ZLATNOM MEDALJOM I „GRAND PRIX“-OM U NICI

„Mali Istranin“ izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruke. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 29. — Telefon 59-21.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 29. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 24.

Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 24.